

тълкуват резултатите от статистическите изследвания. С такава цел беше разработена и експериментирана една нетрадиционна методика за въвеждане на студентите в тази материя. В статията ще се опитам да разгледам трудностите в преподаването на тази материя от гледна точка на процеса на познанието и през призмата на някои общоизвестни принципи и концепции от областта на психологията.

2. В обучението по статистика се оперира с такива основни понятия като: масово явление, съвкупности (реални и имагинерни), емпирични и вероятностни разпределения - стохастично, асимптотично, нормално, биномно, поасоново, Хи-квадрат и др.; средни величини, вероятностни оценки, стохастични и нестохастични грешки, дисперсии, трендове, корелации и много други. Изброените понятия се използват на абстрактно и/или конкретно (емпирично) ниво на познанието. Истина е обаче, че за повечето от тях няма утвърдени и общоприети дефиниции и термини. Дори такова фундаментално понятие, каквото е понятието **съвкупност**, се разбира и представя по различен начин от изследователите и преподавателите. За едни съвкупността се покрива с понятието "множество", за други тя е само частен случай на множеството, за трети е нещо съвсем друго. Често четем в монографии и учебници, че **обект** на статистическите изследвания са **масовите явления**. Това, разбира се, е вярно, но истината е, че последните са обект на изследване и в много други научни области - например при класификационните анализи на единиците в различните клонове на науката или при прегледа на пациентите лекарят има работа с масовото явление "пациент", а неговата област не са съвкупностните изследвания. Следователно само по себе си това понятие не е достатъчно, за да очертае и изрази спецификата на статистическия обект на изследване. Непосредственият извод от това е, че недостатъчно прецизираният понятиен апарат и липсата на единство не могат да не пораждат трудности, а понякога и объркване при преподаването и усвояването на тази сложна материя.

От друга страна, съвкупностната логика, на която се подчинява всяко статистическо изследване, определено се различава от традиционната логика, валидна при единичния случай. И съответните понятия тук имат различна природа, съдържат и разкриват други познавателни възможности. Доста често обаче за този факт не се държи сметка - просто защото все още малко и недостатъчно се знае за съвкупностната логика. Но това обстоятелство изглежда също създава сериозни проблеми при изясняването и разбирането на специфичната природа и съдържание на съвкупностните знания - понятиен апарат, съвкупностни свойства, зависимости и връзки, както и на техните конкретни измерители.